

International Conference on The School of Martyr Soleimani
(ICSMS ۲۰۲۱)

Conceptual model of strengthening the internal construction of power in the political-cultural dimension in the school of Shahid Soleimani

Mohsen Mohammadi Al-Mouti *

Mohammad Taqi Aghaei**

الگوی مفهومی استحکام بخشی به ساخت درونی قدرت در بُعد سیاسی فرهنگی در مکتب شهید سلیمانی (ره)

محمد تقی آقائی**

محسن محمدی الموتی *

چکیده

استحکام بخشی به ساخت درونی قدرت یکی از مقوله های حیاتی و بنیادینی است که همواره مورد تأکید و توجه مقام معظم رهبری حضرت امام خامنه ای (حفظه الله) بوده است. این موضوع در شرایط تحریم و تهدیدهای استکبار جهانی در گام دوم انقلاب اسلامی و هم چنین در راستای تداوم پیشرفت نظام جمهوری اسلامی ایران اهمیت مضاعفی پیدا نموده است. در این پیوند، نقش آفرینی های پر افتخار سردار شهید قاسم سلیمانی (ره) در دوران دفاع مقدس و پس از آن در محور مقاومت علیه رژیم صهیونیستی و جریان تکفیری، ایشان را به نماد و الگوی مقاومت اسلامی تبدیل کرده است. ترجمان مقاومت اسلامی را می توان در محیط داخلی، گفتمان استحکام بخشی به ساخت درونی قدرت و در سطح بیرونی، تعامل گرایی ضد نظام سلطه در نظر گرفت که با یکدیگر ارتباط وثیقی برقرار می کنند.

پژوهش حاضر درصدد طراحی الگوی مفهومی استحکام بخشی به ساخت درونی قدرت در مکتب شهید سلیمانی (ره) در بعد سیاسی و فرهنگی می باشد. نتایج این پژوهش که با کاوش روشمند مصادیق گفتاری و رفتاری سردار شهید سلیمانی (ره) در زندگی نامه، سخنرانی ها، یادداشت ها و وصیت نامه شهید، برپایه روش تحلیل محتوای کیفی صورت گرفته، مؤلفه های استحکام بخشی، موانع فراروی آن و راهکارهای استحکام بخشی و پیامدهای آن را در مکتب ایشان مورد توجه و الگوی مفهومی را ناظر به مسأله اصلی پژوهش ترسیم می نماید.

* استادیار گروه علوم سیاسی و روابط بین الملل مجتمع آموزش عالی شهید محلاتی (ره)، قم، ایران. (m_alamooti@yahoo.com)

*Assistant Professor, Department of Political Science and International Relations, Shahid Mahallati Higher Education Complex, Qom, Iran

** دانشجوی دکتری مطالعات سیاسی انقلاب اسلامی دانشگاه شاهد و مدرس مجتمع آموزش عالی شهید محلاتی (ره)، قم، ایران. (sharhani1169@gmail.com)

**PhD student in Political Studies of the Islamic Revolution Shahed University and lecturer at Shahid Mahallati Higher Education Complex, Qom, Iran.



کد اختصاصی: ۷۱۸۹۳-۱-۹۹۲۰۱

International Conference on The Second Phase of the Islamic Revolution : دومین همایش بین المللی گام دوم انقلاب اسلامی :

The School of Martyr Soleimani ;

مکتب شهید سلیمانی

A Model for Training Jihadi Civilization-Making Managers

الگوی تربیت مدیران جهادی تمدن ساز



مکتب شهید سلیمانی
الگوی تربیت مدیران جهادی تمدن ساز
mgt.ihu.ac.ir

کلیدواژه‌ها: امام خامنه ای، شهید سلیمانی، مقاومت، استحکام، قدرت، ساخت درونی

مقدمه

استحکام بخشی به ساخت درونی قدرت، به عنوان مقوله ای حیاتی و بنیادین در راستای تداوم پیشرفت نظام جمهوری اسلامی ایران در شرایط تحریم ها و تهدیدهای استکبار جهانی، از سوی مقام معظم رهبری مورد تاکید ویژه قرار گرفته و در فضای نخبگانی و فکری جامعه، منشا توجه و اثر بوده است. گفتمان راهبردی معظم له در زمینه استحکام ساخت درونی قدرت، برگرفته از مبانی، مبادی، اصول دین اسلام و انقلاب اسلامی بوده که با توجه به تحولات و پیچیدگی های محیط منطقه ای و بین المللی، اقدام در راستای آن می تواند در سامان بخشیدن به ساحت های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی زندگی در کشور موثر باشد.

آن چه مقوله استحکام بخشی را در خصوص نظام جمهوری اسلامی ایران به یک اهمیت و ضرورت اساسی تبدیل می کند، منطق شکل گیری نظام جمهوری اسلامی ایران است. نظام جمهوری اسلامی ایران که محصول انقلاب اسلامی بوده، آغازگر روند حرکت به سوی نظم جدید در نظام بین الملل در قالب تعامل گرایی ضد نظام سلطه است. به تعبیر مقام معظم رهبری پیام این انقلاب، پیامی است که نمی توانست در مرزهای ایران منحصر بماند. (این پیام) مقابله با نظام سلطه است. نظام سلطه، نظام تقسیم دنیا به ظالم و مظلوم است. منطق انقلاب که منطق اسلام است «لَا تَظَلُمُونَ وَلَا تُظَلَمُونَ» (بقره: ۲۷۹) است. این مساله باعث شد که نظام جمهوری اسلامی ایران از پیدایش تا کنون در دوره های مختلف آماج تهدیدهایی نظیر بحران سازی، جنگ تحمیلی، تحریم های اقتصادی و تجاری، فتنه سازی و.... قرار گیرد. در حال حاضر با گذشت بیش از چهار دهه از عمر انقلاب اسلامی و جهش قدرت راهبردی ایران در حوزه های مختلف و به دنبال آن تغییر موازنه قوای منطقه ای، این فشارها و تهدیدات به اشکال مختلف در حال افزایش است. در چنین شرایطی جمهوری اسلامی ایران می بایست از چنان استحکامی برخوردار باشد که این فشارها و تهدیدات نتواند محل رشد و پویایی روزافزون آن باشد. بر این اساس، ضرورت تلاش علمی و عملی برای شناخت و کاربرست مقوله استحکام بخشی به ساخت درونی قدرت در کشور احساس می شود.

از سوی دیگر، نقش آفرینی های پر افتخار سردار شهید قاسم سلیمانی در دوران دفاع مقدس و پس از آن در محور مقاومت علیه رژیم صهیونیستی و جریان تکفیر، ایشان را به نماد و الگوی مقاومت اسلامی تبدیل کرده است. ترجمان مقاومت اسلامی را می توان در سطح بیرونی، تعامل گرایی ضد نظام سلطه معنا نمود به گونه ای که حمایت جمهوری اسلامی ایران را از هر فرد، جریان، جنبش و دولتی که مخالف استکبار جهانی و نظام سلطه در چارچوب آرمان های ایجابی و سلبی انقلاب اسلامی باشد، در بر می گیرد. در محیط داخلی، این مهم در قالب گفتمان استحکام بخشی به ساخت درونی قدرت معنا و

مفهوم یافته و ناظر به استحکام بنیان های سیاسی، فرهنگی، اقتصادی، دفاعی و... نظام، ارتباط وثیقی با سطح بیرونی برقرار می کنند.

نظر به این که حضرت امام خامنه ای (حفظه الله تعالی) درباره شهید والا مقام سردار سلیمانی می فرمایند: به شهید حاج قاسم به چشم یک فرد نگاه نکنیم، به چشم یک مکتب، یک راه و یک مدرسه درس آموز نگاه کنیم. (امام خامنه ای، خطبه های نماز جمعه، مورخ ۹۸/۱۰/۲۷) از این رو مکتب سردار شهید حاج قاسم سلیمانی، چهارچوب بسیار مناسبی برای پرداختن به مقوله مقاومت اسلامی و به تبع آن استحکام ساخت درونی قدرت در کشور خواهد بود تا مبتنی بر آن بتوان در خصوص تدوین یک الگوی مفهومی و عملیاتی در این باره اقدام نمود. بر این اساس مساله اصلی در مقاله حاضر، طراحی و تدوین یک الگوی مفهومی از استحکام ساخت درونی قدرت در بعد سیاسی و فرهنگی در مکتب این شهید بزرگوار خواهد بود تا زمینه طراحی الگوی عملیاتی در این باره در گام بعدی باشد. بدین منظور با کاوش روشمند مصادیق گفتاری و رفتاری سردار شهید سلیمانی در زندگی نامه، سخنرانی ها، یادداشت ها و وصیت نامه شهید، برپایه روش تحلیل محتوای کیفی کوشش می شود این الگوی مفهومی در قالب مؤلفه های استحکام بخش (قوت ها و توانمندی ها)، موانع فراروی آن (آسیب ها و تهدیدات)، راهکارهای استحکام بخشی و نتایج و پیامدهای آن از منظر ایشان مورد توجه و تبیین قرار گیرد.

۱. مفهوم شناسی

۱.۱. مکتب شهید سلیمانی

لایه های سه گانه وجودی انسان در قالب اندیشه و افکار (بینش) عواطف و احساسات (گرایش) و عمل و رفتار (کنش) صورت بندی می شود. از این منظر مکتب شهید سلیمانی، به مجموعه ای از نگرش ها و اعتقادات محکم و منسجم مبتنی بر آموزه های دینی و انقلابی، که موجب یک نوع دوراندیشی، آینده نگری و روشن بینی عمیق و به تبع آن خلیات، رفتار و نمودهای برخاسته از آنها در شهید بزرگوار سلیمانی اطلاق می شود و از ایشان شخصیتی الگو و جامع ارائه می کند به گونه ای که استخراج و کاربست مدل بینشی، گرایشی و رفتاری شهید و ترجمه آن در قالب طرح ها و برنامه های دقیق راهبردی و عملیاتی، موجب تأمین منافع ملی کشور در زمینه های مختلف در حال و آینده می شود. در این پیوند، رهبر معظم انقلاب، شهید سلیمانی را نمونه برجسته ای از تربیت شدگان اسلام و مکتب امام خمینی می داند که همه عمر خود را به جهاد در راه خدا گذرانید. (امام خامنه ای، پیام تسلیت به مناسبت شهادت شهید سلیمانی، ۹۸/۱۰/۱۳). به تعبیر معظم له می بایست به شهید حاج قاسم به مثابه یک مکتب، یک راه و یک مدرسه درس آموز نگریسته شود. (امام خامنه ای، خطبه های نماز جمعه، مورخ ۹۸/۱۰/۲۷)

۱.۲. استحکام

استحکام در لغت، به معنای محکم شدن، استوار شدن و استواری خواستن است (دهخدا، ۱۳۷۷: ۲۴۱). از نظر اصطلاحی، منظور از استحکام، مقدار نیرویی است که هر ماده می تواند تحمل کند. به عبارتی، میزان تاب آوری و تحمل هر پدیده یا سیستم در برابر فشارها و نیروهای وارده، استحکام آن پدیده یا سیستم دانسته می شود. اما با توجه به سیاق بحث حاضر، این مفهوم با مفهوم قدرت و همچنین مفهوم فشار و تهدید پیوند دارد؛ به این معنا که هر کشور زمانی استحکام یافته تلقی می شود که از نظر دفاعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی از قوت لازم برخوردار باشد تا بتواند در برابر فشارها و تهدیدهای وارده از سوی دشمنان مقاومت نموده و دچار اختلال نشود. از این رو در تبیین بیشتر ابعاد این مفهوم، باید گفت که استحکام یافتگی، اساساً امری مربوط به داخل است و اگر از منابع بیرونی هم استفاده می شود برای تقویت عناصر داخلی قدرت است. در مجموع در خصوص مفهوم شناسی واژه استحکام باید به چند نکته اشاره کرد:

۱- استحکام بخشی مبتنی بر عناصر درونی قدرت است.

۲- به مجموعه وارگی و ارتباط منطقی و تکمیلی عناصر درونی قدرت بستگی دارد.

۳- مفهوم استحکام علاوه بر میزان قدرت درونزا با مقوله فشارها و تهدیدات فرا روی آن ارتباط

وثیق دارد.

۴- محدود به امکانات داخلی نیست، به استفاده از امکانات بیرونی نیز توجه دارد اما استفاده از

آنها را صرفاً برای تقویت عناصر درونی مد نظر قرار می دهد.

۵- مستلزم کشف افق های جدید، راه های نرفته و خلق مزیت ها و فرصت های نوین است.

۱.۳. قدرت

در فرهنگ لغت وبستر از قدرت تعاریف زیر به عمل آمده است:

موقعیت سلطه و تفوق، توانایی مجبور کردن برای فرمانبرداری، ظرفیت یا توانایی انجام و تولید

یک نتیجه. قدرت یعنی «اقتدار و اختیار تجویز یا نفوذ و تأثیر اساسی و بالاخره قدرت عبارتست از توانایی

داشتن برای اداره و کاربرد نیروی جبری. از سوی دیگر قدرت معادل و مترادف مفاهیمی چون کنترل،

اقتدار، فرمان، تسلط، اختیار قانونی و توانایی قضاوت بکار گرفته شده است. (Gove, P.B. (۱۹۶۸).

فرهنگ لغت آکسفورد نیز تعریف زیر را از قدرت ارائه داده است:

«توانایی انسان برای انجام کاری یا عملی، کنترل بر روی دیگران یا توانایی فرد، گروه، کشور و

یا دولتی برای نفوذ و اثرگذاری زیاد:» (Cowie, A.P. (۱۹۸۹).

همانگونه که از تعاریف فوق بر می آید، هسته اصلی تعریف قدرت، توانایی اجبار می باشد. در

این میان ممکن است در هر دوره ابزارهای مادی و غیرمادی (مشروعیت ساز) اجبار تغییر کند. قدرت از

نظر ساختاری به دو بخش سخت و نرم تقسیم می‌گردد. قدرت سخت، قدرت آشکار و ملموسی است که منابع آن نیروی نظامی، اقتصاد، تکنولوژی و... است و داشتن آنها، موجب تغییر در موقعیت کشور یا افراد می‌شود. قدرت نرم، به آن دسته از قابلیت‌ها و توانایی‌ها اطلاق می‌شود که از طریق به کارگیری آنها، به صورت غیرمستقیم بر رفتار دیگران اثر گذاشته می‌شود. قدرت نرم، توانایی شکل‌دهی به ترجیحات مردم داخل کشور و مردم دیگر کشورها است. به عبارت دیگر، جنس قدرت نرم از نوع اقتناع و قدرت سخت از مقوله اجبار است.

۱. ۴. ساخت درونی

مفهوم ساخت «بیان‌گر نظم و نسق مجموعه‌ای از اشیاء، اجزاء و نیروها است که به نحوی کنار هم قرار گرفته‌اند و یک کلیت خاص را تشکیل می‌دهند» (آقابخشی، ۳۸۰). به عبارت دیگر، مفهوم ساخت ناظر به ترکیب و چیدمان عناصر یک سیستم و نحوه کارکرد و ارتباط آنها با یکدیگر می‌باشد. بر این اساس، ساخت درونی را می‌توان به مجموعه عناصر و اجزاء تشکیل‌دهنده و نحوه چینش و ارتباط میان این اجزاء در درون یک شیء یا پدیده تلقی کرد. منظور از ساخت درونی قدرت، عوامل و مؤلفه‌های درون زای قدرت یا همان توانمندی‌های ملت در مقابل تهدیدات خارجی و نقاط ضعف داخلی هستند. (امام خامنه‌ای، بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیأت دولت ۶ شهریور ۱۳۹۲). افزون بر برداشت مذکور، ساخت درونی در این مقاله به معنای ویژگی‌های نهادی شده و هویت حقیقی نیز مدنظر می‌باشد. بدین معنا که ساخت درونی، چهارچوبی را شامل می‌شود که ظرفیت‌های فکری، فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و... نهفته در آن چه در عرصه نظری و چه در عرصه عملکرد، از مبانی انقلاب و علل حدوث انقلاب اسلامی برگرفته شده که می‌بایست به عنوان علل بقای نظام سیاسی و بالندگی هر چه بیش تر آن ایفای نقش کند.

۲. اهمیت و ضرورت پژوهش

اگر پرداختن به مقوله استحکام بخشی به ساخت درونی قدرت برای هر نظام سیاسی دارای اهمیت باشد، این مقوله در ارتباط با نظام سیاسی ایران به دلیل پیگیری آرمان‌های اسلامی و انقلابی از اهمیت مضاعفی برخوردار است و با توجه به شدت تهدیدات و فشارها، میزان پایداری و مقاومت افزون تری را می‌طلبد. به همین جهت تأکید بر تقویت ساخت و هویت حقیقی انقلاب و همچنین استفاده از ظرفیت‌های بی‌شمار درونزای داخلی و به عبارتی، چشم‌اندوختن به داخل برای حل معضلات و چالش‌های پیش روی نظام اسلامی از نگاه مقام معظم رهبری از چنان اهمیتی برخوردار است که ایشان همواره بر این مقوله اصرار نموده و در بیشتر بیاناتی که در فاصله زمانی سالیان اخیر داشته‌اند همواره بر این موضوع پافشاری کرده‌اند. ایشان استحکام بخشی ساخت درونی قدرت نظام را «راه حل اصلی مشکلات کشور»، «لازمه موفقیت دیپلماسی»، «عامل افزایش اقتدار بین‌المللی نظام»، «بزرگترین بازدارنده»، «لازمه الهام بخشی

برای سایر ملت‌ها» معرفی نموده و درجه اهمیت اقدام برای استحکام ساخت درونی قدرت تا آنجا دانستند که فرمودند: «آنچه برای نظام جمهوری اسلامی حائز اهمیت است، استحکام ساخت درونی نظام جمهوری اسلامی است، استحکام درونی ملت ایران است؛ همان چیزی که از روز اول تا امروز توانسته است این کشور را حفظ کند...» (سخنرانی در جمع دانشجویان دانشکده افسری امام علی (علیه السلام) - ۱۳ مهر ۱۳۹۲)

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

تبار تاریخی و معرفتی مفهوم «ساخت درونی قدرت» به قبل از انقلاب اسلامی و به اندیشه‌های امام خمینی (ره) بازمی‌گردد. «توجه به ساخت درونی قدرت» در قبل از پیروزی انقلاب به خواست ملی و عمومی ایرانیان تبدیل شد و ملت ایران جهت دستیابی و تحقق آن، انقلاب بزرگی را آفریدند. در واقع اتکاء به درون، عزت ملی و استقلال در ابعاد مختلف اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و امنیتی - دفاعی بر مبنای مکتب اسلام و هویت ملی یکی از اصلی‌ترین اهداف مردم در مبارزه با رژیم وابسته پهلوی بوده است. این تفکر مبارزاتی در حالی شکل گرفت که حتی در بین نیروهای مخالف رژیم پهلوی هم، مبارزه و انقلاب بدون اتکاء به قدرت‌های بیرونی و بهره‌گیری از مدل‌های شرقی یا غربی برای تغییر، ناممکن به حساب می‌آمد. اما انقلاب اسلامی با رهبری حضرت امام (ره) و با تکیه بر شعار نه شرقی و نه غربی محصول پیروزی رویکرد ساخت درونی قدرت و اتکاء به ظرفیت‌ها و نیروهای داخلی بوده است.

بدین معنا، مفهوم ساخت درونی قدرت عمدتاً معطوف به طراحی و استقرار مولفه‌هایی است که به تقویت، ثبات و مانایی قدرت ملی از طریق بهره‌گیری از ظرفیت‌های داخلی منجر می‌شود. در این پیوند، از دیدگاه رهبر معظم انقلاب، ساخت درونی قدرت یعنی این که اجزاء و عناصر نظام به گونه‌ای همبسته، مقوم و هم‌افزا باشند که کشور بتواند روی پای خود بایستد و عزت و سرافرازی خود را بدون وابستگی به دیگران حفظ و توسعه دهد.

افزون بر آن، ساخت درونی، چارچوبی را شامل می‌شود که ظرفیت‌های فکری، فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و ... نهفته در آن چه در عرصه نظری و چه در عرصه عملکرد، از مبانی انقلاب و علل حدوث انقلاب اسلامی برگرفته شده که می‌بایست به عنوان علل بقای نظام سیاسی و بالندگی هر چه بیش تر آن ایفای نقش کند. در این رابطه رهبر معظم انقلاب می‌فرماید:

«آنچه مهم است این است که نظام جمهوری اسلامی یک ساخت حقوقی و رسمی دارد که آن قانون اساسی، مجلس شورای اسلامی، دولت اسلامی، انتخابات - همین چیزهایی که مشاهده می‌کنید - است، که البته حفظ این‌ها لازم و واجب است؛ اما کافی

نیست. همیشه در دل ساخت حقوقی، یک ساخت حقیقی، یک هویت حقیقی و واقعی وجود دارد؛ او را باید حفظ کرد. این ساخت حقوقی در حکم جسم است؛ در حکم قالب است، آن هویت حقیقی در حکم روح است؛ در حکم معنا و مضمون است. اگر آن معنا و مضمون تغییر پیدا کند، و لو این ساخت ظاهری و حقوقی هم باقی بماند، نه فایده‌ای خواهد داشت، نه دوامی خواهد داشت؛ مثل دندانی که از داخل پوک شده، ظاهرش سالم است؛ با اولین برخورد با یک جسم سخت در هم می‌شکند. آن ساخت حقیقی و واقعی و درونی، مهم است؛ او در حکم روح این جسم است. آن ساخت درونی چیست؟ همان آرمان‌های جمهوری اسلامی است: عدالت، کرامت انسان، حفظ ارزشها، سعی برای ایجاد برادری و برابری، اخلاق، ایستادگی در مقابل نفوذ دشمن؛ این‌ها آن اجزاء ساخت حقیقی و باطنی و درونی نظام جمهوری اسلامی است.» (امام خامنه‌ای، یانات در دیدار با اساتید و دانشجویان دانشگاه علم و صنعت - ۲۴ آذر ۱۳۸۷)

از سوی دیگر، مفهوم استحکام نیز با میزان قدرت درون‌زا و فشارها و تهدیدات فرا روی آن ارتباط وثیق دارد. به این معنا که استحکام زمانی حاصل می‌شود که یک دولت نه تنها یکایک منابع قدرت درونی اش منسجم و کارآمد باشند، بلکه مجموعه این منابع نیز در ارتباط با هم و مکمل یکدیگر بوده و بتواند فشارها و نیروهای بسیار شدید وارد بر آن را تحمل نماید.

به عبارت دقیق‌تر، استحکام ساخت قدرت یک نظام سیاسی، به توانایی و میزان تاب آوری آن نظام در برابر فشارها و نیروهای وارد به آن اطلاق می‌شود. از این منظر استحکام یک نظام سیاسی مفهومی نسبی است و میزان پایداری آن بسته به منطق شکل‌گیری آن نظام و به تبع آن فشار و نیروهای وارده به آن متفاوت است.

بر این اساس، از آنجا که نظام جمهوری اسلامی ایران پس از پیروزی انقلاب اسلامی، مبتنی بر آموزه‌های دین اسلام و قانون اساسی، به نفع محرومین، مستضعفین و مسلمانان تحت ستم، الگوی تحول در مناسبات قدرت در گستره جهانی را عرضه کرد، در تقابل با نگاه ابرقدرتهای شرق و غرب حاکم بر دنیا به رهبری اتحاد جماهیر شوروی و ایالات متحده امریکا قرار گرفت که الگوی «مهندسی جهانی» را مستند به آموزه‌های امپریالیستی کمونیستی و لیبرال دموکراسی، تولید و به اجرا گذارده بودند.

مقام معظم رهبری در این باره می‌فرماید:

«چالش اساسی انقلاب عبارت است از اینکه انقلاب یک نظم جدیدی را برای بشریت ارائه کرده، پیام این انقلاب، پیامی بود که نمی‌تواند و نمی‌توانست در مرزهای ایران منحصر بماند (این پیام) مقابله با نظام سلطه است. نظام سلطه، نظام تقسیم دنیا به ظالم

ومظلوم است. منطق انقلاب که منطق اسلام است «لا تظلمونَ وَ لا تُظلمونَ» (بقره: ۲۷۹)

است. چالش اصلی اینجاست. بقیه حرفها بهانه است.» (یانات در جمع فرماندهان سپاه - ۲۶

شهریور ۱۳۹۲).

در این راستا، امواج ناشی از انقلاب اسلامی ایران به حرکت‌های احیاء طلبانه اسلامی در منطقه غرب آسیا حیاتی تازه بخشید و در عین استقبال ملتها با نگرانی و دغدغه رو به تزايد دولتهای منطقه نیز مواجه شد. از این رو از ابتدای استقرار نظام جمهوری اسلامی ایران تا کنون، قدرت های جهانی و منطقه ای، این کشور را آماج انواع مختلف فشارها و تهدیدات سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و نظامی خود قرار داده اند. به طور مشخص در سالیان اخیر در حوزه مسئله هسته ای این تقابل از غلظت بیشتری برخوردار گردیده و به مدت بیش از یک دهه در قالب اقداماتی نظیر تحریم های اقتصادی، مسدود کردن دارائی ها، برقراری ممنوعیت معامله، جلوگیری از اعطای اعتبارات بین المللی، محدودیت صدور دانش فنی، حذف فیزیکی نخبگان و دانشمندان هسته ای کشور بروز یافته و ادامه داشته است.

از سوی دیگر از آنجا که تهدید مفهومی زمینه ای است یعنی با تغییر شرایط محیطی، زمانی و حتی ادراکی تحول می یابد، بنابراین استحکام نیز کاملاً زمینه پرورده بوده و به سمت تحول و ارتقای در ظرفیت ها و توانمندی ها در برابر تحول و یا افزایش تهدید پیش می رود. بنابراین، استحکام مفهوم ایستایی نیست بلکه روندی پویا و کاملاً وابسته به اوضاع و محیط است و به دلیل ماهیت زمینه مند تهدید، خلق فرصت ها و مزیت های جدید و گشودن پنجره های نوین در مقابل تهدیدات جدید نیز لازمه استحکام بخشی است.

براین اساس نقاط قوت و توانمندیها، فشارها و تهدیدات، زمینه مند بودن و به تبع آن پویایی و تحول، اجزاء اصلی مفهوم استحکام را تشکیل می دهند. از نگاه رهبر معظم انقلاب، استحکام یافتگی اساساً امری مربوط به داخل است و اگر از منابع بیرونی نیز استفاده شود، استفاده از این منابع نیز برای تقویت عناصر داخلی قدرت صورت می گیرد. نکته دیگر در همین ارتباط این است که چون استحکام یافتگی با قدرت و افزایش قدرت ارتباط دارد، به طور طبیعی افزایش قدرت نیز صرفاً محدود به قابلیت های موجود نیست، بلکه خلق فرصت ها و مزیت های جدید و گشودن پنجره های نوین نیز لازمه استحکام بخشی است.

پیشینه پژوهش

موضوعات مربوط به استحکام ساخت درونی قدرت از زوایای گوناگون مورد اهتمام پژوهشگران و اندیشمندان قرار گرفته است. به عنوان نمونه علی اکبر جعفری (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان "

ترکیب شناسی مفهوم استحکام ساخت قدرت ملی جمهوری اسلامی ایران" با بهره گیری از روش تحلیلی - توصیفی سعی در ارائه پاسخ به این سوال اساسی داشتند که؛ ترکیب استحکام ساخت قدرت ملی جمهوری اسلامی ایران دارای چه بار مفهومی و معنایی ای می‌باشد؟ به همین منظور از چارچوب نظری ساخت درونی (نظریه آرایش درونی باطنی و ظاهری) برای تبیین استحکام ساخت درونی قدرت ملی بهره گرفته و نشان می‌دهند که استحکام ساخت قدرت ناظر بر ظرفیت‌های درونی و ملی یک نظام ملی، مقاومت درونی در برابر تغییرات مختلف بیرونی، قدرت درونی ملت، عزم و اراده جدی ملت، آرمان‌های جمهوری اسلامی و اقتدار همه جانبه و درونزا می باشد که دستاورد آن، آبادانی مادی و معنوی جامعه ایرانی خواهد بود.

سید محمد جواد قربی (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان " نقش همدلی در استحکام ساخت درونی قدرت ملی جمهوری اسلامی ایران" سعی دارد با بهره گیری از روش تحلیل محتوا و مطالعات اسنادی به پاسخ این سوال بپردازد که همدلی و همزبانی بر استحکام ساخت درونی قدرت ملی جمهوری اسلامی ایران چه تاثیری دارد؟» یافته های مقاله حاکی است که همدلی در راستای استحکام ساخت درونی قدرت، زمینه های تثبیت نظام و برپایی دولت مقتدر، تحقق اهداف متعالی نظام و منافع حیاتی ملی، پاسداشت عزت ملی و استقلال همه جانبه و پایدار، دشمن ستیزی و نفوذناپذیری در جمهوری اسلامی، انسجام دولت ملت و نفی قوم مداري افراطی، اقتدار درونزا و غیره را فراهم می آورد.

حمید رضا فرتوک زاده (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان " رویکردی به استحکام ساخت درونی قدرت برای نیروهای مسلح آینده جمهوری اسلامی ایران از منظر فرماندهی معظم کل قوا (مد ظله العالی) ضمن اشاره به این نکته که نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران به عنوان اصلی ترین رکن دفاعی و امنیتی در کشور، در حال و آینده باید قدرت دفاعی و بازدارندگی خود را حفظ نموده و ساخت درونی قدرت خود را مستحکم نمایند به تبیین استحکام ساخت درونی قدرت برای نیروهای مسلح آینده با استفاده از فرمایشات مقام معظم رهبری پرداخته است. این تحقیق با استفاده از روش تحلیل مضمون، چهار مضمون "نیروی انسانی دانشی، انقلابی، بصیر، معنوی، بلند همت"، "نظام تربیتی شهادت طلبانه"، "قدرت نظامی با فناوری های لبه دانشی"، "مردم پایه با اتحاد همه جانبه مردم، مسئولان و نخبگان" را ارائه نموده است.

احسان کیان خواه (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان " شناخت عوامل سازنده جهاد علمی منجر به استحکام ساخت درونی قدرت ملی" با اشاره به اینکه یکی از مولفه های استحکام درونی علم و فناوری است عوامل سازنده جهاد علمی برای استحکام ساخت درونی را با بررسی ماهیتی و معرفتی قدرت، استحکام ساخت درون، جهاد، علم و جهاد علمی مورد بررسی قرار داده و عوامل را بر اساس علل فاعلی، صوری و مادی تقسیم نموده است. علت فاعلی ویژگیهای جهادگران عرصه علم، علت مادی

منابع تولید علم و فناوری و علت‌صوری نظامات و فرآیندهای تولید علم و فناوری را در بر گرفته است. علت‌غایی و نتیجه این جهاد علمی استحکام ساخت درونی قدرت ملی خواهد بود.

موضوعات پژوهشی مربوط به مکتب شهید سلیمانی نیز با توجه به جدید بودن، سابقه چندانی نداشته اما به مدد همایش بین‌المللی مکتب شهید سلیمانی که با محوریت دانشگاه جامع امام حسین (ع) برگزار گردیده، از زوایای گوناگون مورد اهتمام پژوهشگران و اندیشمندان قرار گرفته است. با مروری بر ادبیات تحقیق و منابع مذکور می‌توان گفت اگر چه بسیاری از آنها به نحوی با موضوع مقاله حاضر مرتبط بوده و می‌توان از بسیاری مطالب مفید پیرامون استحکام بخشی به ساخت درونی قدرت نظام جمهوری اسلامی ایران بهره برد اما کار تحقیقی و اثر مدون مستقلی که به طراحی و تدوین الگوی مفهومی استحکام ساخت درونی قدرت در مکتب شهید سلیمانی بپردازد، تا آنجا که مورد کنکاش واقع شد به دست نیامد.

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش براساس روش تحلیل محتوای کیفی (Qualitative Content Analysis) انجام یافته است. تحلیل محتوا، روشی برای تفسیر واحدهای تحلیل از طریق فرایند طبقه‌بندی نظام‌مند کدها و شناسایی مضامین و الگوهاست. (Hsieh & Shannon, ۲۰۰۵, p.۱۲۷۸) واحدها در تحلیل محتوا، شامل اسناد مکتوب، پیام‌های متنی، شفاهی و یا تصویری است. تحلیل محتوا پژوهشگر را در انجام سه امر توانمند می‌سازد: یک، نظریه پردازی مبتنی بر فهم حاصل از داده‌های بررسی شده؛ دو، ارائه نتایج تحلیل و تفسیر داده در قالب الگو و چارچوب مفهومی؛ سه، ایجاد دانش، نگرش و حقایق جدید برای کاربردی سازی با تکیه بر یک رویکرد معتبر علمی. به همین دلیل، معمولاً محصول پایانی تحلیل محتوا به صورت مدل، نظام مفهومی، دسته‌بندی مفهومی و امثال آن ارائه می‌شود. (Elo & Kyngas, ۲۰۰۸).

در میان فرایندهای مختلف تحلیل محتوای کیفی، دو رویکرد «نظام مقوله‌ای استقرایی» و «نظام مقوله‌ای قیاسی» از رویکردهای اصلی در طراحی و بسط نظام مقوله‌ای و یافتن اجزای متنی مناسب می‌باشد. (پیربدایی، ۱۳۸۸: ۳۰). با این حال می‌توان در این روش از هر دو رویکرد بهره جست. به این معنا، در گام اول، یعنی در ساخت و استخراج مقوله‌ها از رویکرد استقرایی استفاده کرده و پس از شکل‌گیری تعداد قابل توجهی از مقولات، از روش قیاسی برای تحلیل بقیه متن، در قالب یک جریان رفت و برگشت، استفاده نمود. (کوثری، ۱۳۸۷: ۱۹۷) فرایند اجرای روش تحلیل محتوای کیفی را می‌توان به صورت زیر ترسیم نمود:



شکل ۱. فرایند تحلیل محتوای کیفی (مؤلف)

یافته‌های پژوهش

۱. استخراج و کدگذاری دیدگاه‌های سیاسی و فرهنگی شهید سلیمانی در رابطه با استحکام ساخت درونی قدرت

نگارندگان در گام اول با جمع‌آوری اسناد به جای مانده از سردار سپهبد شهید سلیمانی (ره) (شامل: وصیت‌نامه، سخنرانی‌ها، دست‌نوشته‌ها و...) و بررسی روشمند آن‌ها، ضمن احصاء نکات کلیدی و مفاهیم مستخرج، دیدگاه‌های ایشان را طی فرایندی استقرائی ناظر به سؤال اصلی پژوهش کدگذاری نمودند. در این گام بیش از ۲۳۲ مفهوم استخراج و کدگذاری شد که به ضرورت حفظ شکل مقاله، نمونه‌هایی از آن در جدول زیر قابل مشاهده می‌باشد.

جدول شماره ۱: نمونه‌ای از مفاهیم کلیدی مستخرج از آثار شهید سلیمانی (ره)

ردیف	سند	گزاره‌های کلیدی	مفاهیم مستخرج
۱	وصیت‌نامه شهید	همراه خود دو چشم بسته آورده‌ام که ثروت آن در کنار همه ناپاکی‌ها، یک ذخیره ارزشمند دارد و آن گوهر اشک بر حسین فاطمه است؛ گوهر اشک بر اهل بیت است؛ گوهر اشک دفاع از مظلوم، یتیم، دفاع از محصور مظلوم در جنگ ظالم.	اشک بر اهل بیت و دفاع از مظلوم ذخیره معنوی و موجب قدرت انسان است.
۲	وصیت‌نامه شهید	خواهران و برادران مجاهد در این عالم، ای کسانی که سرهای خود را برای خداوند عاریه داده‌اید و جان‌ها را بر کف دست گرفته و در بازار عشق بازی به سوق فروش آمده‌اید، عنایت کنید: جمهوری اسلامی، مرکز اسلام و تشیع است. بدانید جمهوری اسلامی حرم است و این حرم اگر ماند، دیگر حرم‌ها می‌مانند. اگر دشمن، این حرم را از بین برد، حریمی باقی نمی‌ماند، نه حرم ابراهیمی و نه حرم محمدی(ص).	لزوم توجه همه مجاهدان به جمهوری اسلامی و اهتمام به حفاظت و ماندگاری آن به عنوان نقطه اصلی اسلام اصیل که موجب ماندگاری و عزت اسلام است.
۳	وصیت‌نامه شهید	برادران و خواهران! جهان اسلام پیوسته نیازمند رهبری است؛ رهبری متصل و منصوب شرعی و فقهی به معصوم. خوب می‌دانید منزّه‌ترین عالم دین که جهان را تکان داد و اسلام را احیا کرد، یعنی خمینی بزرگ و پاک ما، ولایت فقیه را تنها نسخه نجات بخش این امت قرار داد؛ لذا چه شما که به عنوان شیعه به آن اعتقاد دینی دارید و چه شما که به عنوان سنی اعتقاد عقلی دارید، بدانید [باید] به دور از هرگونه	نیاز ضروری و مستمر جهان اسلام به رهبری منتصب به معصوم عامل اصلی نجات و حفظ جهان اسلام: وحدت جامعه اسلامی در پیروی از ولایت فقیه

		اختلاف، برای نجات اسلام خیمه ولایت را رها نکنید.	
۴	وصیت نامه شهید	برادران و خواهران عزیز ایرانی من، مردم پر افتخار و سربلند که جان من و امثال من، هزاران بار فدای شما باد، کما اینکه شما صدها هزار جان را فدای اسلام و ایران کردید؛ از اصول مراقبت کنید.	و جوب پایبندی به اصول و حفاظت از آن.
۵	وصیت نامه شهید	جمهوری اسلامی، امروز سربلندترین دوره خود را طی میکند. بدانید مهم نیست که دشمن چه نگاهی به شما دارد. دشمن به پیامبر شما چه نگاهی داشت و [دشمنان] چگونه با پیامبر خدا و اولادش عمل کردند، چه اتهاماتی به او زدند، چگونه با فرزندان مطهر او عمل کردند؟ مذمت دشمنان و شماتت آنها و فشار آنها، شما را دچار تفرقه نکند.	توجه به توانمندی ها و نقاط قوت جمهوری اسلامی عدم توجه به القائات دشمنان علیه ج.ا. پرهیز از تفرقه به سبب القائات و فشارهای دشمن
۶	وصیت نامه شهید	بدانید که میدانید مهمترین هنر خمینی عزیز این بود که اول اسلام را به پشتوانه ایران آورد و سپس ایران را در خدمت اسلام قرار داد. اگر اسلام نبود و اگر روح اسلامی بر این ملت حاکم نبود، صدام چون گرگ درنده ای این کشور را میدرد؛ آمریکا چون سگ هاری همین عمل را می کرد، اما هنر امام این بود که اسلام را به پشتوانه آورد؛ عاشورا و محرم، صفر و فاطمیه را به پشتوانه این ملت آورد. انقلاب هایی در انقلاب ایجاد کرد. به این دلیل در هر دوره هزاران فداکار جان خود را سپر شما و ملت ایران و خاک ایران و اسلام نموده اند و بزرگترین قدرت های مادی را ذلیل خود نموده اند.	روحیه اسلامی و پشتیبانی ملت ایران از اسلام موجب پیروزی و شکست دشمنان است
۷	وصیت نامه شهید	نیروهای مسلح خود را که امروز ولیّ فقیه فرمانده آنان است، برای دفاع از خودتان، مذهبتان، اسلام و کشور احترام کنید.	حمایت و احترام ملت از نیروهای مسلح
۸	وصیت نامه شهید	نیروهای مسلح می بایست همانند دفاع از خانه ی خود، از ملت و نوامیس و ارض آن حفاظت و حمایت و ادب و احترام کنند و نسبت به ملت همان گونه که امیرالمؤمنین مولای متقیان فرمود، نیروهای مسلح می بایست منشأ عزت ملت باشد و قلعه و پناهگاه مستضعفین و مردم باشد و زینت کشورش باشد.	حمایت نیروهای مسلح از مردم (مردم مداری و مردمی بودن) نیروهای مسلح منشأ عزت کشور باشند
۹	وصیت نامه شهید	عزیزان، هر رقابتی با هم میکنید و هر جدلی با هم دارید، اما اگر عمل شما و کلام شما یا مناظره هایتان به نحوی تضعیف کننده دین و انقلاب بود، بدانید شما مغضوب نبی مکرم اسلام و شهدای این راه هستید	هر نوع رقابت سیاسی نباید موجب تضعیف نظام شود.
۱۰	وصیت نامه شهید	مقابله با فساد و دوری از فساد و تجملات را شیوه خود قرار دهند	لزوم مبارزه با فساد و پرهیز از تجملات در کارگزاران نظام
۱۱	وصیت نامه شهید	مسئولین همانند پدران جامعه می بایست به مسئولیت خود پیرامون تربیت و حراست از جامعه توجه کنند، نه با بی مبالاتی و به خاطر احساسات و جلب برخی از آراء احساسی زودگذر، از اخلاقیاتی حمایت کنند که طلاق و فساد را در جامعه توسعه دهد و خانواده ها را از هم بپاشاند.	لزوم احساس مسئولیت و نقش آفرینی مسئولین در برابر آسیب های اجتماعی
۱۲	وصیت نامه شهید	ملاک مسئولیت ها را برای انتخاب فرماندهان، شجاعت و قدرت اداره	ملاک انتخاب فرماندهان نیروهای مسلح: شجاعت و

قدرت اداره بحران	بحران قرار دهید		
۱۳	وصیت نامه شهید	نکته دیگر، شناخت به موقع از دشمن و اهداف و سیاست های او و اخذ تصمیم به موقع و عمل به موقع؛ هریک از اینها اگر در غیر وقت خود صورت گیرد، بر پیروزی شما اثر جدی دارد.	شناخت هدف، راهبرد و تاکتیک دشمن و عمل به هنگام در مواجهه با آن منجر به پیروزی بر دشمن می شود.
۱۴	وصیت نامه شهید	راه صحیح، حمایت بدون هر گونه ملاحظه از انقلاب، جمهوری اسلامی و ولیّ فقیه است. نباید در حوادث، دیگران شما را که امید اسلام هستید به ملاحظه بیندازند.	حمایت صریح و بدون ملاحظه علماء و مراجع از انقلاب و نظام و رهبری، راه برون رفت از حوادث و فتنه هاست.
۱۵	وصیت به همسر شهید	همسر، من جای قبرم را در مزار شهدای کرمان مشخص کرده ام، محمود می داند. قبر من ساده باشد؛ مثل دوستان شهیدم. بر آن کلمه «سرباز قاسم سلیمانی» بنویسید، نه عبارت های عنوان دار!	ساده زیستی و پرهیز عناوین و القاب
۱۶	سخنرانی در مراسم سالگرد فتح خرمشهر	یکی از مهمترین مسائل عملیات فتح خرمشهر یا بیت المقدس طراحی دقیق آن بود، همه ۳، ۴ عملیاتی که خدمت شما عرض کردم عملیات ثامن الائمه، طریق القدس، فتح المبین و بعد عملیات فتح خرمشهر که من به ویژگی های آن خواهم پرداخت، همه اینها در یک طراحی دقیقی صورت گرفت که برخی از طراحان آن شهید شدند	نقش مؤثر طراحی و برنامه ریزی دقیق در بروز پیروزی های شگرف و بزرگ
۱۷	سخنرانی در مراسم سالگرد فتح خرمشهر	ما یک نکته مثبت و بارزی در طول این سه عملیات گذشته و دو سه عملیات متفرقه محدود دیگر و آن این بود که ما به نسبت گذشته با استفاده از غنائم دشمن قوی تر شده بودیم.	نقش تجهیزات و ادوات نظامی در افزایش قدرت و پیروزی بر دشمن
۱۸	سخنرانی در مراسم سالگرد فتح خرمشهر	نکته دوم طراحی جامع بود اولاً همه دشمن در این ۵۳۰۰ کیلومترمربع درگیر نگاه داشته شد، ما نسبت به دشمن دو طرف داشتیم	ضرورت داشتن طرح جامع در مقابله با دشمن نقش مؤثر مشغول نمودن و درگیر کردن دشمن در چند جبهه در پیروزی
۱۹	سخنرانی در مراسم سالگرد فتح خرمشهر	قطعا نمی شود از جنگ به نام صرف جنگ یاد کرد، تصور من این است که در بُعد فرهنگی، هیچ چیزی به اندازه جنگ تاثیر فرهنگی بر جامعه ما نداشته است، تاثیر فرهنگی جنگ به اندازه خود انقلاب در مسائل سیاسی و دیگر گونه های سیاسی بود، جنگ یک فرهنگ ناب عملی را خلق کرد که امروز در جامعه ما متداول است و از بالاترین شئون تا عادی ترین شئون را شامل می شود	تأثیر فرهنگی دفاع مقدس و یادآوری حماسه های آن بر جامعه
۲۰	سخنرانی در مراسم سالگرد فتح خرمشهر	مقام معظم رهبری این چفیه را که یکی از تعلقات و یکی از نشانه های جنگ است همیشه دور گردن خودشان دارند، شاید مفاهیم متعددی داشته باشد اما یکی از مفاهیمی که من خودم از زبان ایشان شنیدم این است که این متعلق به یک جمع ارزشمندی است، یک نشان از یک فرهنگ است.	ترویج و تبلیغ نمادها و نشانه های ارزشی دفاع مقدس
۲۱	سخنرانی در مراسم سالگرد فتح خرمشهر	می کردید ما ملی ترین از جنگ خودمان نداریم، شیعه، سنی، کرد، بلوچ، فارس، قومیت های مختلف از شهرهای مختلف در آن حضور داشتند، با یک صمیمیت عجیبی بودند.	نقش مؤثر حضور یکپارچه قومیت های مختلف ایران در مواجهه با دشمن در دفاع مقدس

<p>پرهیز از اتکاء به مؤلفه های مادی و روش های کلاسیک در تحلیل وضعیت دشمن و منطقه</p>	<p>از دور تصویری وجود دارد ما نسبت به چیزهایی که می شنویم کلاسیک و امکانات همه آنها بحث می کنیم می گوئیم، هواپیماها و موشک های فلان، امکانات فلان، بودجه فلان تصور می کنیم اما وقتی در درون خودشان می رویم و از درون صحنه را نگاه می کنیم می بینیم بین آن چیزی که ما تصور می کردیم و آن چیزی که حقیقت دارد، فاصله زیادی است.</p>	<p>سختخوانی در یادواره شهدای مخابرات و بی سیم چی کرمان (۱۳۹۰)</p>	<p>حضور همه اقشار مختلف در صحنه نشان از مردم پایه بودن دفاع مقدس داشته و موجب پیروزی گردید.</p>	<p>جنگ ما به دلیل محوریت مردمی که داشت مانند اجتماعی که در اینجا شکل گرفته یک روزی اردوگاه های لشکر ۱۷ علی بن ابیطالب همینطوری پر و خالی می شد، با همین تفاوت رنگ ها، سن ها و صنفی که الان وجود دارد، همینطور بود. چون این جنگ مردم پایه بود لذا می توان گفت اگر در تاریخ کسی بخواید پیرامون ملت ایران قضاوت کند این جنگ مهمترین یا برجسته ترین و تنهاترین معرف ملت ایران در تاریخ ملت ایران است و خواهد بود</p>	<p>سختخوانی در کنگره سرداران و شش هزار شهید استان قم (۱۳۹۱)</p>
<p>فرهنگ دفاع مقدس و بزرگداشت آن و یاد شهدای آن، مهم ترین منبع و مؤلفه برای مقابله با تهاجم فرهنگی دشمن و تربیت نسل جوان است.</p>	<p>لذا یاد و خاطره شهدای ما شهید زین الدین و امثال ایشان و شهدای بزرگوار دیگر هر چه انجام بگیرد و هر چه جامعه ما نسبت به آن شناخت و معرفت پیدا بکند یقیناً تاثیر آن تاثیر بالایی خواهد بود در این مقابله فرهنگی که امروز جامعه ما به آن نیازمند است و شاید برای مقابله با تهاجم فرهنگی امروز هیچ گزینه ای پر تاثیرتر از گزینه دفاع مقدس که یک گزینه و گزینه ملموسی است و صدها سند زنده را دارد که شما نمونه آن را یعنی برادران جانباز را در جلوی چشم خودتان دیدید، برای چنین مقابله ای و برای تربیت وجود نداشته باشد.</p>	<p>سختخوانی در کنگره سرداران و شش هزار شهید استان قم (۱۳۹۱)</p>	<p>همه شئون جنگ مبتنی بر مذهب و ریشه گرفته از آن بود. به همین دلیل دفاع مقدس جنگ مذهبی است.</p>	<p>جنگ به تمام معنا یک حقیقت مذهبی داشت، در رفتارها این حقیقت وجود داشت، در مدیریت ها این حقیقت مذهبی وجود دارد، در رفتار با دشمن این رفتار مذهبی حاکم بود.</p>	<p>کنگره سرداران و شش هزار شهید استان قم (۱۳۹۱)</p>
<p>ضرورت خلاقیت، نوآوری و ابتکار، عدم برنامه ریزی صرف بر منابع مالی و بودجه رسمی کشور در ویژگی های مدیران جمهوری اسلامی</p>	<p>اینکه من اینجا بنشینم و بگویم، من فرماندار و بخش هستم، یه پولی می آید، اگر پول آمد من مدیر هستم و اگر پول نیامد من بیکار هستم و من پشت میز می نشینم. این مدیریت نیست. مدیر باید خلاق و نوآور و مبتکر باشد. از دل بحران خلاقیت ایجاد کند. بحران را دور بزند و سرکوب کند و به ضد بحران تبدیل کند</p>	<p>سختخوانی در یادواره عملیات رمضان همدان ۱۳۹۷/۵/۴</p>	<p>ضرورت داشتن مدیران مقاوم و باقدردان برای داشتن جامعه ای مقاوم با قدرت</p>	<p>اگر می خواهیم جامعه ای ما یک جامعه ای مقاوم بشود، شرطش این است مدیران باید متناسب با چنین جامعه ای باشند و بشوند</p>	<p>سختخوانی در یادواره عملیات رمضان همدان ۱۳۹۷/۵/۴</p>

۲. استخراج نظام مقوله های اصلی و فرعی

در گام دوم، با عنایت به نظام کدگذاری پیشین، نگارندگان طی فرایندی قیاسی، دیدگاه های سردار شهید

سلیمانی (ره) را در قالب نظام طبقه بندی در ساختارهای منطقی و دقیق، به مقوله های اصلی و فرعی تقسیم نموده اند تا تصویر روشنی از دیدگاه های شهید سلیمانی در خصوص استحکام بخشی به ساخت درونی قدرت به دست آید. جدول زیر نشان دهنده مقوله های اصلی و فرعی مرتبط با مسأله پژوهش در آثار شهید سلیمانی (ره) می باشد.

جدول شماره ۲: مقوله های اصلی و فرعی دیدگاه های شهید سلیمانی (ره) در خصوص استحکام بخشی به ساخت

درونی قدرت

مقوله فرعی	مقوله اصلی	ردیف
اختلال در دستگاه محاسباتی مدیران و نیروهای انقلاب	موانع فراروی استحکام بخشی ساخت درونی قدرت (آسیب ها و تهدیدات)	۱
سلطه رسانه‌ای، عملیات روانی و تهاجم فرهنگی دشمن		
ظهور و پیدایش گروه های مسلح و تجزیه طلب در منطقه		
کم رنگ شدن ارزش های اسلامی و باورهای دینی در جامعه		
تضعیف هویت ملی و انقلابی		
بی تفاوتی جامعه نسبت به مسائل جهان اسلام		
عدم تداوم انقلاب اسلامی در نسل های آینده (شکاف نسلی)		
دیپلماسی منفعلانه و غیرانقلابی		
عدم درک صحیح از دشمن و گسست بین لایه های مختلف حاکمیت در مواجهه با آن		
رسوخ فرهنگ دنباطلی و اشرافی گری		
غرب زدگی و وابستگی فکری	مؤلفه های استحکام بخش ساخت درونی قدرت (قوت‌ها و توانمندی‌ها)	۲
انزوا و عدم تأثیرگذاری علماء و مراجع در جامعه		
ابتنای قدرت نظام بر حاکمیت اسلام اصیل		
وجود رهبری دینی و ولی فقیه در رأس نظام سیاسی کشور		
نظام سیاسی مبتنی بر مردم سالاری دینی		
فرهنگ ایثار و شهادت طلبی		
نوآوری ها و توانمندی های دفاعی و نظامی		
سرمایه انسانی متعهد، متخصص و توانمند در ابعاد مختلف مادی و معنوی		
فرهنگ و شیوه‌ی مدیریت و فرماندهی دفاع مقدس		
حکمرانی مردمی و دلسوزانه کارگزاران نظام		

استقلال سیاسی کشور		
الهام بخشی و نفوذ معنوی انقلاب اسلامی در ملت ها		
وحدت ملی، انسجام اجتماعی و همبستگی سیاسی		
شکست دشمن در وصول به اهداف و تحقق اراده		
طرح ریزی جامع و راهبردی برای مواجهه با دشمن		
خطرپذیری، معنویت، شهادت طلبی و تأثیرگذاری اجتماعی فرماندهان نیروهای مسلح		
مردم پایه بودن نیروهای مسلح		
مدیریت جهادی و روحیه انقلابی		
مقاومت و پایداری در برابر دشمن		
خودآگاهی اجتماعی (شناخت استعدادها، توانمندی ها و دستاوردهای ملی)		
مناسک دینی و شعائر مذهبی		
تجارب تاریخی ملت در مواجهه با بحران های مختلف در کشور		
ثبات سیاسی		
دیپلماسی صادقانه، برادرانه و غیرمنفعت طلبانه با کشورهای اسلامی		
وجود مراکز تربیت نسل مؤمن انقلابی (مسجد، حوزه و دانشگاه)		
تبعیت از رهبری و ولایت پذیری مسئولین و مردم		
وحدت و انسجام جامعه بر محور اصول اساسی انقلاب اسلامی و پرهیز از ایجاد اختلاف		
پرهیز از هرفعالیت و اقدامی که موجب تضعیف نظام جمهوری اسلامی شود.		
توسعه، ترویج و تبلیغ فرهنگ دفاع مقدس (نمادها، ارزش ها و...) در جامعه		
نقش آفرینی اجتماعی و حمایت صریح علماء و مراجع تقلید از رهبری و انقلاب		
مردم دار بودن و مردمی بودن نیروهای مسلح کشور	راهکارهای ارتقاء ظرفیت ها در برابر آسیب ها و تهدیدات	۳
حمایت و پشتیبانی اقشار مختلف مردم از نیروهای مسلح کشور		
مبارزه با فساد و پرهیز از تجملات در کارگزاران نظام		
اعتقاد عملی به ولایت فقیه و مبانی نظام جمهوری اسلامی		
فرهنگ سازی و گسترش ارزش های اسلامی و انقلابی توسط مسئولین		
شناخت صحیح اهداف، راهبردها و تاکتیک های دشمن و تدوین طرح جامع و هوشمند مواجهه با آن		
تکلیف محوری و اقدام بر حسب وظیفه بدون چشم داشت مادی		

پرهیز از ایجاد اختلاف میان امت اسلامی	
مجاهدت همه جانبه در راه خدا و استقامت در آن	
حفظ و کسب استقلال همه جانبه کشور	
انتخاب و انتصاب مسئولین شایسته برای مدیریت جامعه و فرماندهان شجاع و لایق در نیروهای مسلح	
آگاهی بخشی و افزایش آمادگی های مردم برای دفاع از قدرت و عزت کشور (افزایش سرمایه اجتماعی نظام)	
نقش آفرینی مساجد و گروه های فرهنگی در عرصه های اجتماعی	
پرهیز از قطب بندی نمودن جامعه	
وحدت و درهم تنیدگی شیعه و اهل سنت در کشور	
از بین بردن شکاف های قومی و زبانی در کشور	
بهره مندی از بحران ها و تهدیدها برای فرصت سازی	
الگوگیری از دفاع مقدس و پیاده سازی آن در تربیت سرمایه انسانی جامعه	
تربیت و انتقال معارف و ارزش های انقلاب اسلامی به نسل های آینده	
روایت مقاومت و مجاهدت های رزمندگان اسلام در برابر دشمن توسط هنرمندان	
کاهش فاصله و شکاف بین مردم و مسئولین	
انتخاب مسئولین و مدیران کشور براساس لیاقت و شایستگی و بدون وابستگی های حزبی	
ذکر شکست ها و ناکامی دشمن در وصول به اهداف و تحقق اراده خویش	
برجسته سازی و توجه به توانمندی ها و نقاط قوت جمهوری اسلامی	
جریان سازی انقلابی جامعه توسط دانشگاه ها و حوزه های علمیه	
پیگیری اهداف، آرمان ها و ارزش های اسلام و انقلاب در جامعه	

۳. تحلیل یافته ها و گزارش آن: الگوی استحکام بخشی به ساخت درونی قدرت در مکتب شهید سلیمانی (ره) در بعد سیاسی و فرهنگی

در مکتب شهید سلیمانی (ره)، از آن جایی که نظام جمهوری اسلامی نقطه‌ی اصلی اسلام اصیل و تشیع در جهان بوده و ماندگاری او موجب عزت اسلام و الگوگیری جهان اسلام و سایر ملت‌ها می‌شود، بنابراین دشمن با اتخاذ راهبردها و تاکتیک‌های مختلف در صدد وصول به هدف نهایی خود یعنی از بین بردن اسلام ناب و انقلاب اسلامی در جهان می‌باشد. از این رو در این مکتب، استحکام بخشی ساخت

درونی قدرت به منظور حفظ و حرکت انقلاب اسلامی به سمت اهداف آن امری ضروری و گریزناپذیر می باشد.

این مهم در مکتب و اندیشه شهید سلیمانی (ره) که برخاسته از اندیشه های متعالی اسلام ناب و آموزه های امامین انقلاب اسلامی است، ظهور و بروز داشته و ایشان در سخنرانی های متعدد و یادداشت های خود، علاوه بر ذکر مؤلفه های استحکام بخش ساخت درونی قدرت (قوت ها و توانمندی ها) و موانع فراروی آن (آسیب ها و تهدیدات)، راهکارهای استحکام بخشی و ارتقاء ظرفیت ها در برابر نوشوندگی تهدیدات را خاطر نشان ساخته اند.

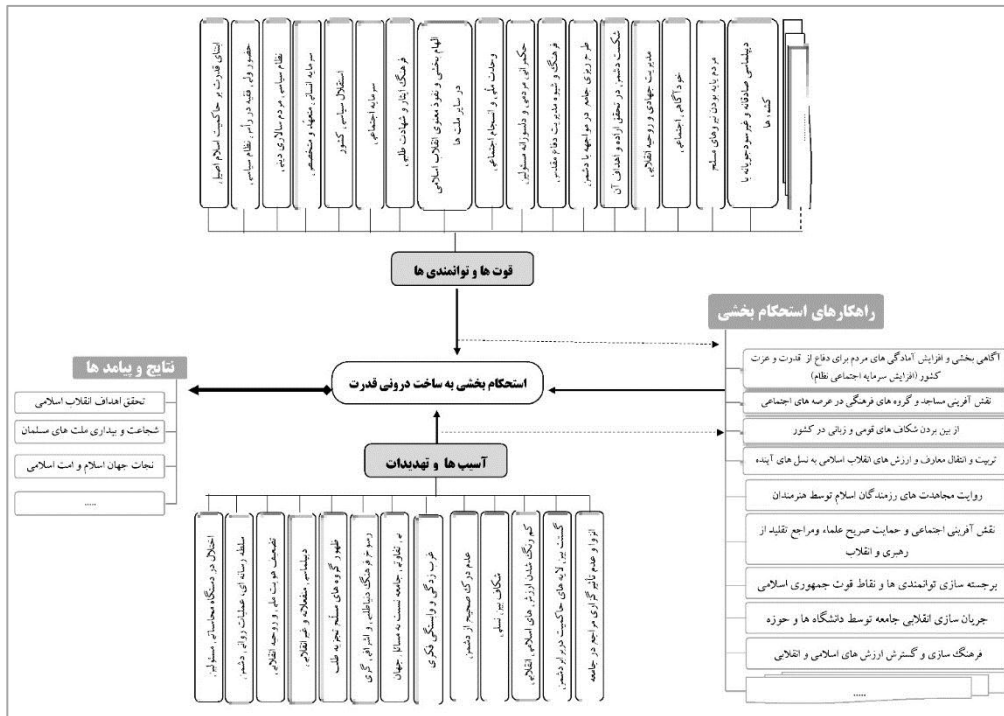
بر این اساس، در این مکتب مهمترین مؤلفه هایی که زمینه ساز و موجب استحکام ساخت درونی قدرت می شود عبارتند از: ابتدای قدرت نظام برحاکمیت اسلام اصیل، وجود رهبری دینی و ولی فقیه در رأس نظام سیاسی کشور، نظام سیاسی مبتنی بر مردم سالاری دینی، فرهنگ ایثار و شهادت طلبی، نوآوری ها و توانمندی های دفاعی و نظامی، سرمایه انسانی متعهد، متخصص و توانمند در ابعاد مختلف مادی و معنوی و....

. علاوه بر این، عوامل و مؤلفه هایی نظیر اختلال در دستگاه محاسباتی مدیران و نیروهای انقلاب، سلطه رسانه ای، عملیات روانی و تهاجم فرهنگی دشمن، کم رنگ شدن ارزش های اسلامی و باورهای دینی در جامعه، تضعیف هویت ملی و انقلابی، عدم تداوم انقلاب اسلامی در نسل های آینده (شکاف نسلی)، دیپلماسی منفعلانه و غیر انقلابی و.... نیز بازدارنده و مانع استحکام بخشی هستند.

در مکتب شهید سلیمانی (ره) برای استحکام بخشی به ساخت درونی قدرت می بایست با کاربست راهکارهایی چون افزایش سرمایه اجتماعی نظام، حفظ و کسب استقلال کشور در ابعاد مختلف، وحدت و انسجام جامعه بر محور اصول انقلاب، توسعه و ترویج فرهنگ دفاع مقدس، نقش آفرینی اجتماعی و حمایت صریح علماء و مراجع تقلید از رهبری و انقلاب و قوت ها و توانمندی ها را ارتقاء داده و بر آسیب ها و تهدیدات غلبه نمود و ساخت درونی قدرت نظام جمهوری اسلامی را مستحکم نمود. همچنین در مکتب شهید سلیمانی (ره) تحقق اهداف و آرمان های انقلاب اسلامی، مستحکم سازی قدرت ملی، غلبه بر چالش های همه جانبه سیاسی اجتماعی، شجاعت و بیداری ملت های مسلمان، نجات جهان اسلام از مسائل و مشکلات فعلی و ایجاد الگویی موفق و پیشرفته در جهان اسلام و تاثیرگذاری بر روند تحولات منطقه ای و بین المللی از نتایج و پیامدهای استحکام بخشی به ساخت درونی قدرت جمهوری اسلامی می باشد.

بر این اساس الگوی مفهومی استحکام بخشی به ساخت درونی قدرت در بعد سیاسی و فرهنگی

در مکتب شهید سلیمانی (ره) به صورت زیر قابل ترسیم می باشد:



شکل ۲: الگوی مفهومی استحکام بخشی به ساخت درونی قدرت در بعد سیاسی و فرهنگی در مکتب شهید سلیمانی (ره)

نتیجه گیری

الف. نتیجه گیری

فداکاری ها و نقش آفرینی های بی بدیل سردار شهید قاسم سلیمانی (ره) در دوران دفاع مقدس و پس از آن در محور مقاومت علیه رژیم صهیونیستی و جریان تکفیر، وی را به نماد و الگوی مقاومت اسلامی تبدیل نمود به گونه ای که رهبر معظم انقلاب از کلید واژه مکتب برای معرفی این شهید بزرگوار استفاده نمودند. اگر ترجمان مقاومت اسلامی را در سطح بیرونی، تعامل گرایی ضد نظام سلطه و در محیط داخلی، استحکام بخشی به ساخت درونی قدرت معنا نماییم، مکتب سردار شهید حاج قاسم سلیمانی، چهارچوب بسیار مناسبی برای تبیین آنها خواهد بود.

بر این اساس تلاش اصلی مقاله حاضر، طراحی و تدوین یک الگوی مفهومی از استحکام ساخت درونی قدرت در بعد سیاسی و فرهنگی در مکتب این شهید بزرگوار بود. با بررسی روش مند مصادیق گفتاری و رفتاری سردار شهید سلیمانی (ره) در اسناد و آثار به جای مانده از ایشان، چنین می توان بیان

داشت که در مکتب شهید سلیمانی (ره)، ضرورت استحکام بخشی به ساخت درونی قدرت، به دلیل هجمه ها و تهدیدهای روزافزون دشمن در ابعاد مختلف سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و... امری بنیادین بوده که می بایست در صدر سیاست گذاری ها و راهبردنگاری های نظام لحاظ گردد.

در این مکتب عوامل و مؤلفه هایی نظیر ابتدای قدرت نظام برحاکمیت اسلام اصیل، وجود رهبری دینی و ولی فقیه در رأس نظام سیاسی کشور، نظام سیاسی مبتنی بر مردم سالاری دینی، فرهنگ ایثار و شهادت طلبی، نوآوری ها و توانمندی های دفاعی و نظامی، سرمایه انسانی متعهد، متخصص و توانمند در ابعاد مختلف مادی و معنوی و... زمینه ساز و موجب استحکام ساخت درونی قدرت می شود. عوامل و مؤلفه هایی نظیر اختلال در دستگاه محاسباتی مدیران و نیروهای انقلاب، سلطه رسانه ای، عملیات روانی و تهاجم فرهنگی دشمن، کم رنگ شدن ارزش های اسلامی و باورهای دینی در جامعه، تضعیف هویت ملی و انقلابی، عدم تداوم انقلاب اسلامی در نسل های آینده (شکاف نسلی)، دیپلماسی منفعلانه و غیر انقلابی و... نیز بازدارنده و مانع استحکام بخشی هستند که از آن ها به عنوان «آسیب ها و تهدیدات» یاد شده است.

در مکتب شهید سلیمانی (ره) برای استحکام بخشی به ساخت درونی قدرت می بایست با کاربست راهکارهایی چون افزایش سرمایه اجتماعی نظام، حفظ و کسب استقلال کشور در ابعاد مختلف، وحدت و انسجام جامعه بر محور اصول انقلاب، توسعه و ترویج فرهنگ دفاع مقدس، نقش آفرینی اجتماعی و حمایت صریح علماء و مراجع تقلید از رهبری و انقلاب و... قوت ها و توانمندی ها را ارتقاء داده و بر آسیب ها و تهدیدات غلبه نمود و ساخت درونی قدرت نظام جمهوری اسلامی را مستحکم نمود که موجب عزت، قدرت و برون رفت جهان اسلام از مسائل و مصائب کنونی آن، تحقق آرمان ها و اهداف انقلاب اسلامی و همچنین بیداری و الگوگیری سایر ملت ها خواهد شد.

بنابراین الگوی مفهومی استحکام بخشی به ساخت درونی قدرت در مکتب شهید سلیمانی (ره) دارای چهار رکن: ۱- قوت ها و توانمندی ها، ۲- آسیب ها و تهدیدات، ۳- راهکارها و ۴- نتایج و پیامدهای استحکام بخشی می باشد که در این پژوهش به دست آمده است.

منابع فارسی

۱. آقابخشی، علی و مینو افشاری. بی‌تأفرهنگ علوم سیاسی، تهران، مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران.
۲. پیربدایی، فاطمه (۱۳۸۸)، «رویکردهای میرینگ در فرآیند تحلیل محتوای کیفی»، ماهنامه پیام پژوهش، سال نهم، شماره نود و نه.
۳. دهخدا، علی‌اکبر (۱۳۷۷). لغت‌نامه، تهران، دانشگاه تهران.
۴. کوثری، مسعود (۱۳۸۷)، «روش کیفی»، در: رهیافت و روش در علوم سیاسی، به اهتمام عباس منوچهری، تهران، سمت.
۵. جعفری، علی‌اکبر و سید محمد جواد قربی (۱۳۹۶) «ترکیب‌شناسی استحکام ساخت قدرت ملی ج.ا.ا»، فصلنامه پژوهش‌های انقلاب اسلامی، شماره ۲۲
۶. قربی، سید محمد جواد و منصور حیدری (۱۳۹۶)، «نقش همدلی در استحکام ساخت درونی قدرت ج.ا.ا»، فصلنامه سیاست دفاعی، شماره ۹۸
۷. فرتوک زاده، حمید رضا و سید علیرضا قاضی میرسعید (۱۳۹۶)، «رویکردی به استحکام ساخت درونی قدرت برای نیروهای مسلح آینده ج.ا.ا از منظر فرمانده کل قوا»، فصلنامه آینده پژوهی دفاعی، شماره ۶.
۸. کیان خواه، احسان و حسین ساری (۱۳۹۷)، «شناخت عوامل سازنده جهاد علمی منجر به استحکام ساخت درونی قدرت ملی»، فصلنامه دانش راهبردی، شماره ۳۰

منابع انگلیسی

۱. Cowie, A.P. (۱۹۸۹) Oxford Advanced Learner's Dictionary. UK: Oxford University Press
۲. Gove, P.B. (۱۹۶۸) Webster's Third New International Dictionary. U.S.A: merriam-webster Inc. Publishers
۳. Hsieh, Hsiu- Fang & Shanon, Sara E. (۲۰۰۵), "Three Approaches to Content Analysis", Qualitativr Health Research, vol. ۱۵, No. ۹, CA: Sage Publications.
۴. Elo, Satu & Kyngas, Helvi (۲۰۰۷). The Qualitative Content Analysis Process. Journal of a Advanced Nursing. ۲۰۰۸. Wiley online library

پایگاه‌های اطلاع‌رسانی

۱. پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی سیدعلی خامنه‌ای (حفظه الله) به نشانی: <https://farsi.khamenei.ir>
۲. پایگاه بنیاد حفظ و نشر آثار شهید سپهد قاسم سلیمانی (ره) به نشانی: <https://www.soleimany.ir>
۳. بانک اطلاعاتی شهید حاج قاسم سلیمانی (ره) در پایگاه دانشگاه جامع امام حسین (علیه السلام) به نشانی: <http://mgt.ihu.ac.ir/index.jsp?fkeyid=&siteid=۸۵۲۹&pageid=۸۵>